

אם הוסיף

וראה הכהן והנה כסתה הצרעת את כל בשרו וכו' כולו הפך לבן טהור הוא (י"ג יג)

① שמן הסוד ח' ע

1 למדנו עד הנה דשער לבן כנגע הוי סימן טומאה, ופתאום כאן דכולו הפך לבן נעשה טהור, ולמה. והביאור לזה נראה, דברור דכל ענין טומאת צרעת הן נגעי גופו, או בגדיו, או ביתו אינו ענין טבעי כלל, כמש"כ הרמב"ן, אלא דזה כביכול מתנת השם לכלל ישראל שלא ישאר איזה נגע של חטא כלה"ר ושאר חטאים שנגעים באים עליהן בתוך האדם, אלא יתפרץ לחוץ כדי שיראה ויתקן מעשיו, ולכן צריך, הן בטומאה והן בסהרת המצורע צריך דוקא ע"י הכהן, וכל זמן שלא פסק הכהן טמא אינו טמא, ואז כשפוסק הכהן בדד ישב מחוץ למחנה ועי"ז יהרהר בחטאו וישוב, אבל כשכולו הפך לבן, זה מראה שנשתקע כ"כ בחטא עד שהרע לא יסור ממנו בנקל ע"י הרהוריו, ולכן ע"י מה שפוסק הכהן שהוא טהור, בשעה שהוא יודע שכל גופו מנוגע ונהפך ללבן ומ"מ הוא טהור, זהו גופא יעורר אותו להכיר כי אמנם נשתרש בחטא וצריך תרופה, ולכן בבגדים פליגי אם כולו טהור. וזהו מה שדרשו חז"ל (סנהדרין צו.) דאין בן-דוד בא עד שתתהפך כל המלכות למינות, ודרשו מהאי קרא דכולו נהפך ללבן טהור. והיינו, דיתכן דתבוא הגאולה דוקא ע"י שהדור כולו חייב, דלפעמים ע"י מה שמגיע המצב עד ירידה לגמרי דוקא אז מתעוררים. ובתקופתנו ראינו, שדור שראה רשעות שאין לתארה במילים ורבים נתיאשו, מ"מ ע"י כמה גדולי עולם שנשארו זכינו לראות דור הולך ומתפתח בתורה ובירש"מ למעלה מכל חזיון.

כלו הפך לבן טהור הוא. (י"ג יג)

1 והנה מכיון ששער לבן סימן טומאה הוא גזרת הכתוב, ככרש"י על הכתוב, וראהו הכהן וטמא אותו, צריכים לבאר, מדוע כשכולו הפך לבן טהור הוא?

(2) תפ"ק ח"ק

אבל אחרי התכוננות אפשר ללמוד מזה, עד כמה מתועבת לפני הקב"ה מדת הנאווה, ועד כמה רצוי' לפניו ית"ש מדת ההכנעה והענוה. דהנה מצינו באחאב מלך ישראל במלכים א' כ"א, שהשי"ת אמר לו אליהו, שירד לקראת אחאב לאמר לו בשם ד', במקום אשר לקקו זנבלים את דם נבות ילקו הכלבים את דמך גם אתה", ואעפ"כ מכיון שקרע אחאב את בגדיו ושם שק על בשרו והתעסק בתענית, אמר ד' אל אליהו, הראית כי נכנע אחאב מלפני, יען כי נכנע מפני לא אביא הרעה בימיו וגו'.

11 ראי' ברורה מכאן, כי ההכנעה יש בכחה להעביר גזרת מות שנגזרה מפי הקב"ה בעצמו, ומכש"כ שיש בכחה לאחר את הגזרה לזמן רב. והנה ידוע מאמרם ז"ל כערכין דף ט"ו ב', שהנגעים באים על עון לשון הרע ועל שפיכות דמים שנאמר מלשני בסתר רעהו אותו אצמית. וכתיב התם לצמיתות. וכן אמר ריש לקיש, מאי דכתיב זאת תהי' תורת המצורע, זאת תהי' תורתו של מוציא שם רע, ויעוין בדף ט"ו א' שם כל הסוגיא.

והנה עונש המצורע פרש הכתוב, בדד ישב מחוץ למחנה, ושלא יהיו טמאים יושבים עמו (רש"י שם) ושיבתו לבדו ואין איש עמו, תביאנה לידי הרהור תשובה על חטאו הגדול, ולכבו יכנע ושכ ורפא לו. אולם לכ"ז זקוק המצורע בעת שעדיין לא הפך כל בשרו לצרעת, ורק נראה הנגע זעיר שם זעיר שם, אוי עדיין יוכל המצורע לחשוב, אולי מקרה הוא בלתי טהור, ויכבד לבו ולא ישוב מחטאו, וע"כ צותה התורה לענשו ולשלחו חוץ לשלש מחנות, ויועיל השלוח והישיבה בכדידות בצרוף הצרעת החלקית, לטהרו מחטאיו, וישכיל ויבין כי מאת ד' היתה זאת לו. אבל מכיון שפשתה הצרעת בכל גופו וכסתהו סכף רגלו ועד ראשו ואין בו מתום, כבר נשבר לבו בקרבו עד כדי כך, שכבר אינו זקוק לשלוח. אדם שכזה, שלקח בכל גופו, כבר לא יחשוב אולי מקרה הוא, ונכנע לפני הקב"ה באותה המדה שאחאב מלך ישראל נכנע, וע"כ גזרה התורה, כולו הפך לבן טהור הוא, כלומר אינו זקוק עוד

אחד לעלה ואחד להטאת (יב, ה).

בזבחים (צ) מקשה הגמרא: „והא בכל מקום חטאת קודמת לעולה וכאן עולה קודמת? אמר רבא למקראה הקדימה הכתוב, ופרש״י: „שתהא נקראת בענין תחילה אבל בעבודתן חטאת קודמת“. ובתוספות מקשים מה חידוש הוא זה? ומתרצים בשם ר׳ חיים שלהקדישה הקדימה הכתוב, בהמשך הדברים דוחים התוס׳ את תירוצם והקושיה נשארת בעינה. ויש לבאר כי בזה צפון רמז נחוץ מאד להורים בנוגע לעתיד ילדיהם, כי בחיים מתקיימים שני דברים שאיפה — תשוקה — ומציאות — הגשמה. השאיפה — התשוקה — היא תמיד יותר גדולה מן המציאות — ההגשמה — ואם אנו רוצים במציאות גדולה, עלינו להקדים לה שאיפה גדולה ביתר שאת וביתר עז, ואף אם המציאות — ההגשמה — איננה עולה בגדלה בד בבד לעומת השאיפה היא נשארת בכל זאת מציאות גדולה, אבל אם השאיפה היא לכתחילה קטנה וזעירה או המציאות היא עוד יותר קטנה ומעט מאד מתגשם בחיי המציאות.

8
מציאות
113
תש״ו

11 — לפנים כאשר נולדו ילדים להורים היתה להם שאיפה מאד גדולה, לספק לבניהם החנוך הכי גבוה, לגדלם להיות אישים גדולים בתורה וביראה. ממילא, אם המציאות אכזבה אותם ובניהם לא נהיו גאונים וצדיקים, נשאר ל כל הפחות ת״ה ויראים. היום שאיפת ההורים ותשוקתם נתכווצה, ודי להם אם בניהם ילמדו להתפלל וידעו שהגם יהודים, וממילא, המציאות הממשית היא עוד יותר פשוטה, ובניהם אינם יודעים אף צורת אות של הא״ב והגם נשטפים בשטף העולם החילוני הזר, משאיפה ותשוקה מקסימלית ירדנו לשאיפה ותשוקה מינימלית החסוף הוא מציאות ומימוש של בורים ועמיהארץ.

כאשר ילד נולד בישראל וההורים מתכוונים להקריב קרבנות, את עמלם, את יגיעם ואת כל אשר להם על מזבח גידולו והתפתחותו של הילד, עליהם להציג לפנייהם שאיפה — תשוקה — מאד גבוהה שהילד יהיה בבחינת עולה כליל לה, עדית שבעדית, ואז אם שאיפתם ותשוקתם לא יתגשמו במילואן, הילד יגדל להיות לכל הפחות בבחינת חטאת, שרק חלק ממנו הוא לגבוה, אם לא יהיה גאון וצדיק יהיה לכהפ״ח יודע ספר ויר״א. קרבן חטאת, — המדה הבינונית, — הנו קודם לקרבן עולה, — המדה העדית — במציאות ובמימוש, אבל בהקראה היינו בשאיפה ותשוקה, על קרבן העולה שכולה לגבוה להיות נקראת תחילה.

בש״ע אר״ח (סי׳ א) כתוב: „טוב לאמר פרשת עולה, שלמים, חטאת ואשם“ ובמג״א מקשה, הלא קימ״ל חטאת קודמת לעולה? אבל לפי דברינו אתי שפיר שבהקראה היינו בשאיפה ותשוקה הרי עולה באה ראשונה. אנו מתוודים על חטא שחטאנו לפניך בצרות עין היינו בשאיפה מצערה וקטנטנה, וזו גוררת מציאות מרוקנת מכל תוכן חיובי.

המשנה הראשונה בסדר המשניות מתחילה בהעקרון היסודי, „כדי להרחיק את האדם מן העבירה“, היינו לייצור מרחק רב בין השאיפה להמציאות, על האדם לשאוף לקרוא את שמע תיכף כשהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן, או המציאות תהיה שלכל הפחות לא יאחר את זמן קריאת שמע לגמרי.

(9) זכור ואלוהיך ת׳ א׳ ע׳ א׳ 174

צריך לדעת את המדרגות העליונות

1 כך הם הדברים בבחינה העליונה; אולם כיון שאנו עומדים במדרגת התחונה, ושכלנו חולה ומקולקל, רחוקים הדברים מהשגתנו. אמנם באמת מאירים וברורים הם. אולם אפילו אם האדם עומד במדרגת התחונה, צריך הוא ללמוד ולדעת שיש מדרגות עליונות ממדרגתו בה הוא עומד, ובהיר לעצמו, כי במדרגה העליונה נראים הדברים אחרת מכפי שהוא רואה ומשיג עכשיו. בזה ימנע מעצמו סכך של קושיות וחוסר הבנה בהנהגתו יתברך. אם ידע האדם שיש מדרגה בה אין מתרפאים בדרך הטבע, אלא על ידי שיתקן את חטאיו ואת אשר עיית, כפי אשר יורה לו הנביא, או יבין שאם כי עליו להתרפא בדרך הטבע בהתאם למדרגתו התחונה, מוטלת עליו החובה להתעורר וללמוד מהנהגתו יתברך אתו, ולדעת כי הסבה האמיתית למחלתו היא החטא. מעשיו הם הגורמים למחלותיו, כי מאת ה׳ לא יצאו הרעות והטוב, ויבא לידי הרהורי תשובה ותיקון מגרעותיו, שיצילוהו מכל פגע ומחלה.

חשיבות ידעת המדרגות העליונות אפשר ללמוד ממה שכתב רש"י (ובחים צ' ד"ה למקראה). על דברי ר' אליעזר שאמר: "עולה קודמת לחטאת למקראה" ופירש, שאף על פי שבעבודת ההקרבה חטאת קודמת, אבל למקרא בתורה עולה קודמת. ותמהו בתוספות שם: מה חידוש הוא להשמיענו סדר הפסוקים שכתוב מפורש בתורה, דויל קרי ביה רב הוא? ואפשר לבאר את כוונת רש"י בפירוש דברי הגמרא, שאמנם על פי סדר ההקרבה חטאת קודמת לעולה, כלומר שבעבודה הפנימית של האדם קודמת עבודת התיקון של מה שקלל במדרגתו — בחינת חטאת, לעבודת העלייה למדרגה יותר רמה — בחינת עולה; אבל "למקרא", כלומר בהשגה וידיעה, קודמת ידעת בחינת עולה להקרבת חטאת. שכן את המדרגה העליונה, אף שעדיין לא הגיע אליה, צריך הוא על כל פנים לדעת ולהבין לפני שגמר את עבודת התיקון במדרגה התחתונה; והיא הנותנת — ידעת המדרגות העליונות תעזור לו לתקן את מה שפגם במדרגתו התחתונה.

10

זה הכלל: למעשה צריך האדם לעבוד רק בהתאם למדרגתו, ואחר שהשלים את עבודתו במדרגה זו, יכול הוא לעלות למדרגה הבאה, ואסור לקפוץ ולדלג למדרגות ולכוונות שהן למעלה ממנו. אבל חייבים אנו ללמוד ולדעת אף את הבחינות העליונות שבעליונות, כדי לברר לעצמנו ולקבוע בלבבנו כי ההשקפה המיוסדת רק על השגות המדרגה התחתונה — הבל וזהו היא, ואת האמת לאמיתה והתכלית אפשר להבחין רק לאור ההשקפה האמיתית — לפי מבט המדרגה העליונה.

11

11 אדם כי יהיה בעור בשרו וגו' והובא אל אהרן הכהן וגו'.

12 הקשה האלשי"ך [ד"ה וכוה מצאנו] אמאי קראו אדם שהיא המעלה הגדולה, ועוד הקשה [קושיא ד'] אמאי תליא הטהרה דוקא ככהן. ונראה לפע"ד כי ידוע שהנגעים באים על לשון הרע [ערכין ט"ז ע"ב, ורש"י להלן י"ד ד.]. והקשו הרי גם באומות העולם יש בעלי

לה"ר ואינן נלקין בנגעים. ונראה פשוט כי שאר אר"ה אין האחרות והשלמות חיוב בהם, והלשון הרע והמחלוקת אינן מוזקין להם כל כך, משא"כ ישראל אשר נשמותינו חלק אלוה ממעל תצובות ממקום א' והחיוב בנו האהבה והשלום, הן לענין קיום התורה, הן לענין שאר דברים כנודע ומפורסם. והנה האלשי"ך

כתב [כד"ה הנה להעירנו] כי מפרשת אשה כי תזרע מוכח הנגעים בכני ישראל אינם כדרך הטבע ע"ש. והמפרשים כתבו הא דאמרינן בגמ' [יבמות ס"א ע"א] אתם קרויים אדם ואין אר"ה קרויים אדם. היינו משום דשם איש ואנוש באים בריבוי, אנשים, אנשים, משא"כ שם אדם אינו בא בריבוי, מה מורה על האחרות והשלום, וזהו אתם קרויים אדם וכו'. וז"ש אדם

כי יהי בעור בשרו וגו', מחמת שאתם קרויים אדם וראוי לכם השלום, לכן אם ידבר לה"ר ויגרום פירוד ומחלוקת יהי בעור בשרו שאת או ספחת וגו'. והתקנה לנה והובא אל אהרן הכהן וגו', שהם מדרת השלום כנודע, ללמוד מדרכיו ויכפר עליו

ג, ב וראה הכהן את הנגע וכו' וראהו הכהן. הכפילות מבואר, ועיין בתורת כהנים, ויתכן

על דרך רז"ל שהכוונה: שיראה את הנגע אם היא ראיה לטמאה, הוא שיש בה סימן טומאה שער לבן, "וראהו הכהן" — הוא שיראה הכהן על האיש אם ראוי לטומאתו, הוא, אם חתן נותנים לו כל שבעה ימי המשתה, וכן ברגל נותנים לו כל ימות הרגל שלא לערבב שמחתו, ו"דרכיה דרכי נועם", ולכן "וראהו" — איך הוא באיכותו אם הוא ראוי לפי הזמן לטומאתו. וזה שאמר "וביום הראות" (פסוק יד) יש יום שאי אתה רואה. הוא ענין מצד הזמן, לא שאם לפי תכונתו צריך התחברות עם אנשים וכיוצא בזה אינך רואה בו, רק כשהוא ענין מצד הזמן, בינה זה.

12

13

ב' תנו רבנן ענף עין עבות שענפיו חזפין את עצו ואי זה הוא הוי אומר זה הדם ואימא ויתא בעינן עבות וליכא ואימא דולבא בעינן ענפיו חזפין את עצו וליכא ואימא הירדוף אמר אבוי דרכיה דרכי נועם וליכא רבא אמר מהבא האמת והשלום אהבו תנו

14

1 אקף נב (תרכי) שארת ממני לודיעך דעתי על מה בלתי כתוב אם אבך בלשון לישראל כנה לי לקץ אבך אחד שאיך כס ממנו או אמית ישראל חביבך. יש לומר שחייב להניח לקץ אבך כואל ואינו מה ובראיה מדאמרינן בע"ז שם כשיינו מותר לכוחלם בשכח ומפרש טעמא משום דשוריניי דעינא בלבא תליא משמע כל אבך אחר לא ובשחא יבוא סגדון מק"ו ומה שנתחמורם שאין אבך אחד דוחה איהם היא נדחית מפני פקוח נפש אבך אחד שנדחה מפני שכח אינו דין שדחיה מפני פקוח נפש וליכא לדעת אם יש לכמוך על טעם זה:

תשובה זו מדת חסידות אבל לדין יש ששוכח מה לסכנת אבך

ט. ז. פרו זרבו וכו'. לא רחוק הוא לאמר הא שפטרה התורה נשים

(16)

ה' דרכיו דרכי נועם וכל גתבותיה שלום" 2
ולא עמסה על הישראלי מה שאין ביכולת הגוף לקבל. ומכל דבר האסור, לא מנעה התורה בסוגה ההיתר, כמו שאמרו פרק כל הבשר 1. ומשום זה לא מצאנו מצוה להתענות רק יום אחד בשנה 3, וקודם הזהירה וחייבה לאכול 4. וכן לא מנעה המשגל מכל בני

מפריה ורביה וחייבה רק אנשים 1, כי משפטי ה' דרכיו דרכי נועם, וכל גתבותיה שלום" 2, ולא עמסה על הישראלי מה שאין ביכולת הגוף לקבל. ומכל דבר האסור, לא מנעה התורה בסוגה ההיתר, כמו שאמרו פרק כל הבשר 1. ומשום זה לא מצאנו מצוה להתענות רק יום אחד בשנה 3, וקודם הזהירה וחייבה לאכול 4. וכן לא מנעה המשגל מכל בני

לבד ממשה רבינו 1, לפי שלו היה צריך לגדול מעלתו ולהחיות גופו. ויותר מזה, במלחמה, בעת הנצחון 8, לגדול החום והרחבת הלב, ידע אל דעות כי אז לא יתכן לעצור בעד הרוח בעת חשקו באשה יפת תואר, והתירה התורה יפת תואר אשת איש 9.

וכמאמרם ז"ל 10, "לא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע". וכבר האריך בזה מחבר אחד 11. ומצאנו א"ר היה זאת 12 לאבן פינה לאבות הקבלה 13, שפטרו מיבוס מי שמחו בניו אח"כ, משום "דרכיה דרכי נועם" 14. ואם כן 15, נשים שמסתכנות בעיבור ולידה, — ומשום זה אמרו

השנה שכן אונס דאחי משמיה ולמיך אין סכנה אבר דחיה שנת אבל שיניה כוח האונס עליו מפני חבירו לא שמענו. וכו' דילמא ע"י חסיכה אבר אעפ"י שאין כנסמה תלויה בו שמה ילא ממנו דם סדכס וימות ומאי חויה דדם חבירו סומק עפי דילמא דמא דידיה סומק עפי. וארי ראיתי אחד קצת ע"י שטרפו את אביו שריעות דקום לכוזיא פכס דם וילא כ"כ עד שמת והרי אין נך בחדם אבר קל כחון וכ"ש הם יהטו לזרו. וכו' דמס לשנת שכן יאל ואיבריו חייבין לעמוד את השנת ואי לאו דאמר קרא וחי כהם ולא שימות כהם כוח אמינא אפילו על חולי שיש בו סכנה אין מחליין את השנת האמר בחבירו שאינו מחוייב למסור עלמו על סללתו אע"ג דחייב לסילו בממונו אבל לא בסכנה איבריו. והו דאין עושין ערין ק"ו ואין נך עונם גדול מזה שאחיה אומר שיחטוף אחד מאיבריו מדין ק"ו והשמה ומה מלקות אין עושין מדין ק"ו כ"ש חסיכה אבר. וכו' דסתורא אמרס פליג תתה פלט כויה תתה כויה ואפ"ה השמו שמה ע"י סכוייה ימות וסתורא אמרס פין תתה פין ולא נפש ועין תתה פין ולכך אמרו שמשלם פמון והדבר ברור שיתפר רחוק כוח שימות מן סכוייה יותר מעל ידי חסיכה אבר ואפ"ה הישיקין לס ע"ש בר"ד. תדע דסכנה אבר חמירא דהא סחירו לחלל עליה את השנת בכל מלאכות שהם מדבריהם אפילו ע"י ישראל. וכו' דכתיב דרכיה דרכי נועם ולריך שמשפטי תורתיו יסיו מסכימים אל השכל והסכנה ואיך יעלה על דעתו שיניה אדם לסמא את פינו או לחטוף את ידו או רגלו כדי שנה ימיתו את חבירו ולכך ארי רואה טעם לדין זה אלא מדת חסידות ואשרי חנקו מי שיכול לעמוד בזה ואם יש ספק סכנה נפשות כרי זה חסיד שוטם דספיקא דידיה עדיף מולדו דחבריה. והגדלה לט"ד כתבתי:

(17) Rabbi Fraw Vol 2

While we cannot apply the halachos of negaim to daily life nowadays, we can learn a valuable lesson from this halachah.

A fellow was once vying for the position of rav in a certain city, and he sent his son to request a letter of recommendation from Rav Chaim Ozer Grodzenski zt"l, who was the Gadol Hador at the time.

Rav Chaim Ozer felt that the young man's father was not suited to serve as the rav of that community. He did not want to insult the father or the son, so he told his visitor that he did not want to intervene in the internal affairs of the community. The young man became very upset, and began to shout angrily. As his anger got the better of him, he began to hurl personal insults and verbal abuse at Rav Chaim Ozer. Rav Chaim Ozer, who had been sitting calmly as the man was screaming, stood up and walked out of the room without uttering a word.

When the young man left and Rav Chaim Ozer returned, his students wondered how he could allow the young man to be so insolent. "The Gadol Hador represents the Torah," they claimed, "and someone who insults the Gadol Hador disrespects the Torah, and must be reprimanded."

"The young man was not acting with calculated logic," explained Rav Chaim Ozer. "He came to request assistance for his father, and I'm sure that his father needs the financial compensation that comes with that position. When I turned down his request for a letter of recommendation, all he could think about was the plight of his family. Had I reprimanded him at that point he would have been too irate to listen to my rebuke."

We occasionally see people do something wrong. Sometimes we see someone do something *very* wrong. Let us take the extreme example. In our times, we unfortunately see

18

pc

children who have abandoned *Yiddishkeit* and are *mechalel Shabbos*. Our first reaction is to rebuke the person, just like a *Kohen* who sees a *nega* would immediately want to declare the bearer ritually impure.

The Torah teaches us to stop and reexamine the situation. Yes, the person is doing something wrong. But is he ready to listen? Can he accept the rebuke at this time? Perhaps he is too upset; maybe he is having a rough day, month, or year. Maybe that child being *mechalel Shabbos* has experienced so much pain in his life that another word of rebuke will put him over the edge.

One of the *Gedolim* of our times once passed a group of boys who had strayed from *Yiddishkeit* smoking on a street corner on Friday night. What was his reaction? Did he scream at them? Did he ignore them? No. The *Gadol* went over to them and said, "*Kinderlach, ich hab eich azoi lieb* — Children, I love you so much. If you ever need anything, or you want to talk, please come to my house. My door is always open."

We should not condone other people's sins, but we should learn to look at a situation from all sides before becoming judgmental.

פרק ד, משנה כג

PEREK IV, MISHNAH 23

19
Irving
Bunim

(כג) רבי שמעון בן אלעזר אומר: אל תרצה את חברך בשעת כעסו, ואל תנחמהו בשעה שמתו מטל לפניו, ואל תשאל לו בשעת נדרו, ואל תשתדל לראותו בשעת קלקלותו.

Rabbi Shimon ben Elazar said: Do not [seek to] pacify your fellow in his hour of anger; do not offer him comfort while his dead lies before him; do not question him at the time he makes a vow; and do not try to see him in his hour of degradation.

Rabbi Yaakov emphasized the need to do good in this world, in preparation for the next world. This Sage brings a most appropriate warning: Do not go dashing off in all directions at once, to perform kindnesses helter-skelter, without thought or heed. If we act with good intentions alone, we will not necessarily achieve good results. Not merely *what* you do is important. It also matters greatly *when* and *how* you act. We must have a basic sense of tact, which in essence is a sense of timing. (In music, the word *tact* means the strong downbeat at the beginning of a measure, or the tempo in general — the timing of the music.) Act at the wrong time, and you may achieve the very opposite of what you want.

Now, when a person is angry with you, it is certainly proper and praiseworthy to apologize, seek to make amends, and become reconciled. But if you approach him at the height of his fury, anything you say will merely add fuel to the fire within him. Not only will your words be to no avail, but they may irritate and goad him so badly that any future reconciliation will become impossible.

Again, it is a mitzvah to console a mourner in his grief. But do not start uttering words of comfort "when his dead lies before him." When a loved one has just been taken from him, he stands distraught and disconsolate at the loss, if you will, of part of himself. Grief pours from him almost like blood from an open wound. His hurt is then raw; no matter what words you use, you will only worsen his grief. "When his dead lies before him," the bereaved person has a need to let his grief and sorrow well up and flow unstanched. It is a necessary outpouring, a therapeutic catharsis, as psychology knows well. Should you succeed in assuaging his grief, you do him no favor. You merely dam up a natural process; the result of that, inevitably, is guilt and the need to undo the damming later. Now you must wait and let time do its patient healing. Merely bear in mind the folk-saying, מה שיעשה הזמן לא יעשה השכל. What time can achieve, human intelligence cannot. All you can give him is a sympathetic silence; your presence can convey a warmth of concern and empathy. When *Iyov* (Job) was suffering at the height of the unutterable tragedy that Heaven visited upon him, his three friends were highly intuitive. "They sat with him on the ground seven days, and seven nights, and none spoke a word to him, for they saw that the ache was very great" (*Iyov* 2:13).

In the face of smoldering anger and disconsolate grief we would do well to remember our Sages' teaching: Just as it is a mitzvah, a meritorious duty, for a person to say something that will be heeded, so is it a mitzvah for a person not to say anything that will not be heeded.²⁰⁵

The same principle holds for a human being who suffers degradation or disgrace. Our *mishnah* advises patience and caution. No one likes to be seen in disgrace. No matter what help you are ready or able

C

פרשת החודש א

א, הכהרה
: הגוף יחי
ע"י ציפול
אלוי יחברך

האדם נראה כהתחדשות ולכן מצרכים עליו, עיי"ש.

ולחבין הדברים נקדים דברי המכריז (בגבורות ה' עמ"ז) זהא שמלינו כי כל המועדים מקשר החורה במקרים בסדר הטבע, פסח חולה החורה בחודש האביב, שזועות צהג הקליה, וסוכות נקרא חג האסיף, ומבאר שם כי כתיב (קהלת ה' ז') כי גבה מעל גבה שומר, ופירושו כי כל מה שאנו רואים בסדר הטבע נעשה מעין אותו הדבר בעולמות העליונים, והביאור הוא, כי כל השפעה שאנו רואים בזה העולם, השפעה הזו יורדת מלמעלה עד למטה דרך כל העולמות, עד שחלצש גם בסדר הטבע, ומרהשפעה בסדר הטבע יכולין לנו לדעת כי יש השפעה רוחני מעין אותו ההשפעה שנראה בעולם הטבע, והוא בהבחינה שאיחא בגמ. שבת (י'): הנותן פה לחינוך לריך להודיע לאמו מאי עבדו לי אמר אביי שאיף לי משחא כי כל המקרים בסדר הטבע הם כשאיף לי משחא לדעת שצעת ההוא יש השפעה רוחני, מעין אותו המקרים שרואים בסדר הטבע. ודבר זה רואים לנו מה שתלחה החורה בג' רגלים במקרים בסדר הטבע, כי אם חודש ניסן נקרא בחורה חודש האביב, חודש שיש בו רוח של חחי' והוי' חדשה בעוב"ז, זה סימן שאז יורדת השפעה של חחי', וההשפעה נתלצש אף בעוב"ז הגשמי, שאז הוא זמן האביב, ולכן ראו שהזמן יחי' קודש לה', ועל האדם לדעת כי הזמן הזה יכול הוא לקבל רוח של חחי' בעניני רוחניות, והוא זמן להתחדשות, וכן הוא בכל הרגלים כולם.

החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה, (שמות יב' ז'), ובספורנו מפרש עפ"י פשטות, שעבד אין הזמן שלו, כי משועבד להשחמש בהזמן לטובת אדונו, ועכשיו החדש הזה לכם, החדשים מסורים בידכם לעשות בהם כרצונכם, וממדרשים משמע דכאן מצואר טנין של התמסרות כח החידוש לכלל ישראל, וכמו שאמרו החודש הזה לכם - החידוש הזה לכם, שעכשיו נעשו צרי' בעלים על הזמן, שהם בהנהגה למעלה מסדר הטבע, וכמו שדרשו חז"ל אין כל חדש חחה השמש אבל למעלה מן השמש יש, וצני ישראל' כשניתן להם פרשת החודש נכנסו חחה הנהגה של למעלה מסדר הטבע, שיש להם שייכות להלמעלה מן השמש. וצפרשה זו של החודש הזה לכם נכלל שהם בעלים על הזמן, וכמו שדרשו צירושלמי לקל גומר עלי, שאם צי"ד מעברין את השנה אז בחולה צה ג' בחולותי חזרין, שהזמן מסור לכם, והעעם בזה הוא, כי הם שייכים להנהגה למעלה מסדר הטבע, ולכן הם בעלים על הטבע, ומזה בא להם כח החידוש.

חידוש הלצנה מורה על כח ההתחדשות בצני', וכמו שאומרים בנוסח הכרכה בעת קידוש הלצנה, שהם עתידים להתחדש כמוחה. ובעת שניתן לצני' הפרשה של החודש הזה לכם, ניתן להם כח ההתחדשות, שעלי מורה חידוש הלצנה, ובתלמידי רבינו יונה צמם. צרכות הקשו שהלא ענין של חידוש הלצנה הוא חשבון פשוט, וכדאי' בגמ. ראש השנה פעמים צה בארוכה פעמים צה בקצרה, והוא חשבון בסדר הטבע, ולמה מרמז בכלל על ענין של התחדשות, ומתרגים כי לעין

ומא ואדם
מי הנדה
:וי. ובספר
צמם הרבי
:לא מפחה
ח, והיחכן
:זאה צאה
' כי הואיל
עמא אי
הוא ציד
לד שייכות
דת האדם
' על יחידו
:אינו בדרך
:דומה אם
:זו סימן כי
:כן ומי גזר

וכן אנו רואים כי גשם ועל הם גורמים למיחה בעובדי', ומאזני עוד שגשם זעל הם גורמים תחיית המתים, על תורה מחייהו, כי גשם ביסודו הוא כח של חיות, וכח זה של חיות יורד עד לעולם הזה הטבעי, ששם החיות הזה מוגבל לחיות הנמחים, וזה בכלל צמח שאיחא בחז"ל שדי שאמר לעולמו די, שאמאם החיות לדברים הגשמיים, אבל ביסוד חיות הזה של גשם יש זכותו אף להחיות מתים, ולכן תקנו חז"ל גבורות הגשמים בתחיית המתים, כי הגשם ביסודו יש בו כח החיות להחיות מתים, וכן כל ההשפעה כולם שמאזני בסדר הטבע, הם רק לבוש הגשמי להשפעה הרוחני שיוצרת צמח הריא.

לכן אף שחידוש הלצנה הוא ענין טבעי, מורה הוא על כח ההתחדשות, כי אם לעין האדם נראה שאז נחחדש הלצנה, ויש לבוש בטולם הגשמי של התחדשות, זה לסימן שאז זכוינת כי גבה מעל גבה שומר יש רוח של התחדשות, ושבראש חודש בזמן שנתחדש הלצנה, יכול האדם לחדש את עצמו, ולקבל סיוע מכה ההתחדשות היורד ברי"ח, וכח ההתחדשות הזה נמסר לישראל צמח שילאו ממארים, שניתן להם הפרשה של החודש הזה לכם, כח החידוש מסור ציד בני ישראל.

ב

כתיב ויקס מלך חדש, ואמרו חז"ל (שמ"ר פ"א י"י) רבנין פתחין פתחא להאי קרא (הושע ה' ז') צה' בגדו כי בניס זרים ילדו עתה יאכלם חדש את חלקיכם, ללמדך כשמת יוסף הפרו צרית מילה אמרו נהי' מאריים וכו' לקיים מה שנאמר עתה יאכלם חדש את חלקיכם, מלך חדש שעמד וחדש עליהם גזירותיו, ע"כ, ומפרש חידושי הרי"מ ז"ל דברי המדרש, (ע"י שפ"א שמות חל"א), כי קשה להמדרש איך צא להמאריים

הכח של התחדשות, ויקס מלך חדש, ואמרו שחדש גזירותיו, ולא ידע את יוסף - ואמרו חז"ל עשה עצמו כאילו לא ידע, ומנין צא למארי כח ההתחדשות השייך לישראל, כי אין כל חדש תחת השמש, ורק ש"י שבני' ה' חסר להם כח ההתחדשות ואמרו נהי' כמאריס, ע"י נעלו הם הרוח התחדשות, כי צמח שיוצרת למעשה רוח התחדשות עבור כלל ישראל, אם אין כלל ישראל משתמשים בה נוטלים אותו הכח אומה"ע, וזהו כונת המד' עתה יאכלם חדש את חלקיכם, שהמאריים אכלו את חלק התחדשות השייך לישראל.

גאולה כלל ישראל ה' כשבאו להם שוב הרוח של התחדשות, והתחלת הגאולה היתה הפרשה של החודש הזה לכם, שהגלות התחיל צמח ויקס מלך חדש, כשבמאריים נעלו כח ההתחדשות מבני', וכשנאמר להם החודש הזה לכם ה' התחלת הגאולה, שצא להם בחזרה כח ההתחדשות, כי צמח שאמר להם משרע"ה את הפרשה של החודש הזה לכם, הדבר ה' הביא צמח רוח התחדשות. ולכן יש הו"א להתחיל המצוה של סיפור יצ"מ מרי"ח, כמו שאומרים בהגש"פ יכול מראש חודש, [ובהגידו חסידים כי הו"א צגמ. אמת.] כי ציוס ר"ח היתה התחלת הגאולה ע"י קריאת הפרשה, שהביא צמחם רוח התחדשות.

בניסן נצרא העולם צמעשה, וכדברי החום. צראש השנה שאלו ואלו דברי חלקים חיים, וחשתי ה' צמחשצב ובניסן צמעשה, וצראש חודש ניסן נצרא אדכ"ר, וציוס הזה ה' ה', ויפח צאפיו נשמת חיים", וציוס הזה שצו ה' צריאת האדם, ה' הצריאה של כלל ישראל, שנעשו מאין ליש, לעם ה', וכמו שאיחא בכוזרי, שהמלך כוזרי שאל אותו איך ה' יצרת כלל ישראל, ואמר לו שהי' צמח

אחת, ובהק' צנת אחת והכחות ו הזה לכם, הכפחת רוח ה'.

פרש בהקדמה מפרשים כי הוא עשרה מקודם, אז הוא הקדמי הכח של ה האלו, וציוה החודש הזה לקבל הציווי לעשות האזו

כתיב חיים ויחי ה צאדם לרוח ה', כי עיקר הוא צמח הו נקרא התגל כוחות הפנ האדם ה' ולגלות הכצו צאדם. ולכן מלכות פה מלכות, היינ ישנן דברים ו צא לידי דיב הלשון פה ו וכלשון החו